

FÖRVETET

Länsstyrelsen i Jönköpings län • Nummer 4 • December 2011

God markvård
– bra för miljö
och plånbok

1 500 arbetstillfällen har
skapats på den svenska
landsbygden!

Förändringar i landsbygdsprogrammet

I detta nummer av Förvetet

Årets sista nummer av Förvetet	3
En Ullbagge till Jönköpings län	4
Utmärkelsen Guldärtan till Ernst Reinisch, Gränna Plantskola	6
Elmia Närproducerat 2011	8
Svenne och Lotta - nya svenska havtornssorter för hemträdgårdssodling	9
Förändringar i landsbygdsprogrammet	11
1 500 arbetstillfällen har skapats på den svenska landsbygden!	12
Kurbits - affärsutveckling för länets turistföretagare	13
Leader Linné samarbetar med NULAG i England	15
Ska inte kon få släppa väder?	17
Biogas hjälper griskalkylen	20
Godis, stallgödsel och tomater i en enda sörja!	22
Aktuell information från jordbruksstödsfunktionen	24
God markvård – bra för miljö och plånbok	25
Goda förutsättningar för ökad fisketurism i länet	28
Kulturkurs gav historisk kick	29
Kurs: Behörighet att använda kemiska växtskyddsmedel	30
Tävling	31
Kurs: Säker hantering av nötkreatur	32

Förvetet ges ut av Länsstyrelsen i Jönköpings län

Utgivningsplan 2011

Nummer 1 - 4 mars, nummer 2 - 13 maj, nummer 3 - 23 september, nummer 4 - 9 december

Upplaga

5 200 exemplar

Tryckeri

Åtta 45 Tryckeri AB, 2011

Ansvarig utgivare

Lars Sandberg

Layout

Jenny Gustafsson

Foto

Länsstyrelsen i Jönköpings län (om inget annat anges)

Framsidesbild

Smålandsbilder

Webbadress

www.lansstyrelsen.se/jonkoping

Årets sista nummer av Förvetet

Text: Lars Sandberg, telefon 036-39 52 23, e-post lars.sandberg@lansstyrelsen.se

Nu är det inte många dagar kvar till Lucia och därefter stundar jul- och nyårshelgerna. Julen är bland så mycket annat också en stor mathelg. Jag hoppas vi alla som ser fram mot julsinkan på julbordet kommer att kunna välja en svensk sådan. Varför inte också passa på komplettera de traditionella julbordsrätterna med småländska specialiteter från någon av alla våra gårdsbutiker runt om i länet. Det finns så otroligt mycket läckert att upptäcka bland det småskaligt framställda, oavsett om det är köttprodukter, fisk och skaldjur, ostar, grönsaker, äppelcider,

chokladpraliner eller något helt annat. Mat och dryck är ju dessutom en alldeles förträfflig julgåva att ta med och överraska släkt och vänner med. Med lite tur får man ju dessutom smaka på sin julgåva!

Satsningen Sverige – Det nya matlandet har blivit väldigt lyckad. Det finns ett stort intresse bland många konsumenter för mat och dryck. Miljövänligt, ekologiskt och närproducerat är begrepp som säljer och kan konsumenten dessutom få träffa och prata med producenten eller tillverkaren samtidigt som de handlar, ja då bidrar det i hög utsträckning till en ökad förståelse mellan producent och konsument. En ökad insikt från konsumentens sida kring produktionsvillkor och vem som håller i produktionen bidrar också till en större betalningsvilja.

**Jag vill önska alla läsare
en riktigt God Jul och ett
Gott Nytt År!**

Trevlig läsning!
Lars Sandberg

En Ullbagge till Jönköpings län

Närmare 400 landsbygdsintresserade applåderade vinnarna av årets Ullbaggar vid Landsbygdsgalan i Stockholms stadshus. Bland vinnarna fanns projektet Ung & Grön från Jönköpings län.

Text: Christer Frennberg, telefon 0363-39 52 41, e-post christer.frennberg@lansstyrelsen.se

I år var det tredje året som Landsbygdsnätverket anordnade en nationell Landsbygdsgala med utdelning av Ullbaggar. Bland alla de 31 nominerade förslagen som presenterades på galan, hade inte mindre än fem anknytning till Jönköpings län.

Det är länsstyrelserna, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen samt leadergrupperna som står bakom nomineringarna. De fyra bästa i var och en av de åtta kategorierna hade gått vidare till Landsbygdsgalan. Landsbygdsminister Eskil Erlandsson, som var en av

prisutdelarna, framhöll vikten av att sprida goda exempel men också hur viktigt det är att ta till sig av andras idéer och låta sig inspireras.

Länets Ullbaggevinnare

Länsstyrelsen gratulerar LRF Jönköpings projekt ”Ung & Grön” till vinsten av en Ullbagge i kategorin årets ungdomssatsning. Projektet riktar sig till ungdomar mellan 18-35 år som vill ta steget att förverkliga drömmen om en egen verksamhet inom de gröna näringarna. Motiveringen till priset var: ”Många unga vill starta företag och jobba i de gröna näringarna. Projektet verkar för att få unga att våga satsa och är en hjälp för att ta dem förbi de hinder som finns på vägen till eget företagande. En modell för hela landet.”

I samma kategori var även Gustav Thane från Jönköpings län med och tävlade om en Ullbagge. Gustav var nominerad för att han har skapat ett bärkraftigt företag inom konstsmide. I sin smedja erbjuder han upplevelser med smide och undervisning för skolklasser och besökare.

Årets Ullbagge-vinnare.
Foto: Landsbygdsnätverket

Våtmark blev årets miljö-satsning

Ullbaggen i kategorin årets miljö-satsning gick till våtmarken Frövisjön i Västmanlands län med motiveringen: ”Att restaurera Frövisjön söder om Skultuna till den fina fågelsjön den en gång var, är något som pratats om i mer än 30 år – nu är det ett faktum! 7 markägare har genom samarbete möjliggjort återskapandet av en våtmark som omfattar hela 85 ha. Dessutom har stora arealer ny betesmark uppstått runt den återskapade sjön. Denna våtmark har inneburit ett stort steg framåt för flera viktiga miljömål i området, allt från näringsretention till biologisk mångfald. Framförallt lockar sjön till sig ett rikt fågelliv och gynnar även förutsättningar för lokal turism genom till exempel fågelskådning. Utvecklandet av Frövisjön är ett bra exempel på att miljö-satsningar även skapar nya möjligheter för ekonomisk utveckling”.

Från Jönköpings län var köttproducenten Dan Waldemarsson och grönsaksodlaren Marcus Söderlind i Habo nominerade i samma kategori för att de genom sitt samarbete maximerat vinsterna av en biogasanläggning på gårdsnivå. (Läs mer om deras samarbete på sida 22-23).

Samåkning prisades med en Ullbagge

Vinnaren i kategorin årets landsbygdsinnovation blev projektet ”Samåkning Tolg” i Kronobergs län med motive-

Petra Svensson, projektledare Ung & Grön med Landsbygdsminister Eskil Erlandsson.
Foto: Daniel Patino Flor

ringen: ”Samåk och spara energi med hjälp av smart program i mobilen. Genom att utveckla en unik mobilapplikation har Tolg sockenråd skapat ett system för samåkning. Byborna har själva fått vara med och påverka systemets utformning. God förankring i byn har lett till högt användande och redan efter tre veckor fanns det mer än 90 registrerade användare.”

I samma kategori var även Steffi Eberts-Reinisch i Gränna från Jönköpings län nominerad för sin investering i ett mobilt musteri som möjliggör för privatpersoner med egna fruktträd att enkelt musta sin egen frukt och smaka på sin egen fruktodling.

Från mjölk till glass gav pris

Ullbaggen i kategorin årets lands-

byggsföretagare tilldelades Glassbonden med motiveringen: "Glassbonden är ett spännande företag med hela kedjan från produktion av mjölken till den färdiga produkten – glass! Och med en glassbar! En välplanerad vidareförädlingssatsning i befintligt mjölk- och köttföretag som bedöms öka företagets totala omsättning och lönsamhet." Företaget Glassbonden drivs av Tomas och Helena Ågren och är beläget i Västra Selet utanför Umeå.

I kategorin årets landsbygdsföretagare var även Kärnekulla Lamm från Jönköpings län med och tävlade om

en Ullbagge. Företaget var nominerat för att man med stort engagemang har vänt gårdens dalande mjölkverksamhet till ett växande bärkraftigt företag inom lammproduktion, med tonvikt på närproducerat kvalitativt kött till krögare och grossister. ■

Läs gärna mer om landsbygdsgalan och vinnarna i de övriga kategorierna på landsbygdsnätverkets webbplats www.landsbygdsnatverket.se

Utmärkelsen Guldärtan till Ernst Reinisch, Gränna Plantskola

Guldärtan delades i år ut till Ernst Reinisch som driver företaget Gränna Plantskola med sin son Leif. Han fick utmärkelsen för att han på ett förtjänstfullt sätt förvaltar den mycket gamla odlartradition som plantskoleskötsel representerar.

Guldärtan delades ut av landshövding Minoo Akhtarzand på Frukten Dag på Brunstorps Gård utanför Huskvarna sista lördagen i september.

Text: Magnus Engstedt, telefon 036-39 51 93, e-post magnus.engstedt@lansstyrelsen.se

Ernst Reinisch har trädgårdsintresset i släkten. Hans fars farmor var mycket växtintresserad och anlade under sin levnadstid ett stort Arboretum (ordnad trädsmåling planterade i enstaka individ eller bestånd) i Warnsdorf i Nordböhmen. Hans far ärvde farmors

växtintresse och studerade till landskapsarkitekt på högskolan i Eisgrub, idag en del av det tjeckiska Lantbruksuniversitetet.

Efter att 1945 ha varit krigsfånge började Ernst Reinisch lärlingsutbildning, varefter han gick på den Högre

Minoo Akhtarzand delar ut årets Guldärtan till plantskolisten Ernst Reinisch, Gränna.

trädgårdsskolan i Österrike. 1950 kom han till Euro Baumschule i Tyskland. Företaget hade stor export till Skandinavien. För att lära sig svenska började han arbeta hos en av företagets kunder i Sverige. Det blev även ett år i Finland. 1958 gick han på Norrlands Trädgårdsskola i Söråker och började 1959 på BPA Byggproduktions anläggningsavdelning i Örebro. 1973 skulle Gränna Plantskola avvecklas. Efter mycket funderande och diskussioner med hustrun Anneli köpte de företaget 1973.

Gränna Plantskola har långt mer än hundraåriga anor. Den bördiga åkerjorden och det gynnsamma klimatet i Grännadalen började tidigt utnyttjas för fruktodling och fruktträdplantskolor förekom redan i början av 1700-talet. Gränna plantskola startades redan 1885 av J.E. Landström som en handelsträdgård. När C.H. Johansson något år senare trädde in som delägare i firman dominerades produktionen av fruktträd och bärbuskar. 1916 tog

Ernst Reinisch har under många år demonstrerat hur det går till att ympa och okulera fruktträd i samband med Frukten Dag på Brunstorp. Så även i år.

Ivar Ekvall över företaget som under hans 53-åriga ledning fram till 1969 utvecklades till en av Sverige mest kända plantskolor.

Idag ägs företaget av Leif och Ernst Reinisch. 1988 flyttades hela odlingen från Gränna till Visingsö och produktionen består till 80 % av fruktträd, med över 450 fruktsorter. 1975 saluförde de, som första plantskola i Sverige, de så populära familjeträden. ■

Guldärtan delas ut av länsstyrelserna runt om i landet i samarbete med Programmet för odlad mångfald (POM) för att uppmärksamma de som genom sitt idoga arbete bevarar mångfalden av vårt gröna kulturarv och odlartraditioner.

Utmärkelsen vill även uppmuntra intresset för våra gamla lokala trädgårdssorter, som förutom sina värdefulla växtegenskaper även bär på en rik kulturhistoria.

Elmia Närproducerat 2011

Den 19-21 november var det dags för årets Elmia Närproducerats. Elmia Närproducerat är en mötesplats med fokus på livsmedelsförädling, direktförsäljning och landsbygdsturism. Mässan växer för varje gång och har nu fått en bra mix av utställare, seminarier och intresserade besökare.

Text: Monika Gustafsson, telefon 036-39 51 98, e-post monika.y.gustafsson@lansstyrelsen.se

Nästa generation

Ett mycket trevligt inslag under mässans första dag var de nästan tusen elever från naturbruksgymnasierna som efter ett inspirationsseminarium tog sig tid att utforska hallarnas alla montrar.

Ett gäng av framtidens bönder funderar över tipsfrågorna i länsstyrelsernas monter.

Tack till våra besökare

Från länsstyrelsernas sida passade vi på att presentera exempel på gjorda investeringar och förädlingsstöd som är möjliga att söka i landsbygdsprogrammet. Vi hade tema "Frukt och bär" och

som exempel valt äpple och havtorn. Med ett glas läskande äpplemust fick vi många besökare att stanna upp en stund hos oss. Tack till alla våra besökare! Det blev givande samtal. Vi känner också att det finns ett stort intresse för att utveckla företagen på landsbygden på olika sätt.

Melonäpple

Tipsfrågorna i vår monter väckte nyfikenhet och intresse, inte minst skilje-frågan. Deltagarna skulle gissa vikten på ett melonäpple som hängde i ett snöre. Vikten var hela 276 gram! Varje dag under mässan har vi fått en tipsvinnare. De kommer från Vedum, Västervik, Floby och Romelanda. Grattis till alla pristagare! Priserna kommer med posten.

Vi ses 2012

Elmia Närproducerat är tillbaka den 17 – 18 oktober 2012. Vi träffas igen med fokus på möjligheterna inom mat och turism. ■

Svenne och Lotta - nya svenska havtornssorter för hemträdgårdsodling

På Elmia Garden lanserades två nya havtornssorter i mitten av oktober. Det är SLU Balsgård utanför Kristianstad som tagit fram dessa nya sorter. Där bedrivs sedan länge förädling av såväl frukt som bär.

Text: Magnus Engstedt, telefon 036-39 51 93, e-post magnus.engstedt@lansstyrelsen.se

De första svenska havtornssorterna släpptes för flera år sedan. Nu är det dags för Svenne och Lotta som är resultatet av många års arbete. Svenne och Lotta utvecklas till medelstora ganska täta buskar och har ett friskt, grågrönt bladverk med stort prydnadsvärde. Buskarna har relativt få men sylvassa

tornar. Buskarna blir omkring 2,5–3 meter höga efter 8 år, om de ej beskärs.

Lotta ger orangefärgade, avlånga bär på cirka ett halvt gram. Bären har korta skaft (2 millimeter), och är i det närmaste söta vid full mognad. Mognaden är medeltidig, vilket sannolikt gör att hos oss mognar någon gång i

Den nya havtornssorten Lotta som måste ha pollen från en hanplanta. Det är där Svenne kommer in i bilden. Det räcker med en Svenneplanta på åtta Lottaplantor.

september. De syrliga och aromrika bären är okända för många men betraktas som synnerligen nyttiga bär med rikligt innehåll av vitamin C samt karotenoider provitamin A, vitamin E, vitamin K och folat. Både fruktkött och frön innehåller dessutom nyttiga oljor. Bären är lämpliga för infrysning som dessertbär. De kan även användas vid juice och puré-tillverkning.

Svenne och Lotta bedöms vara odlingsvärda åtminstone till och med zon IV.

Om havtorn

Havtorn ställer inte stora krav på tillvaron. De är ljusälskande, vind- och salttåliga buskar som trivs i välldränerade jordar. De trivs på mycket magra jordar och det går att hitta många naturligt förekommande bestånd utmed ostkusten. Efter senaste istiden var det just havtorn som invandrade som en av de första växterna för 5000 år sedan. Detta har konstaterats genom pollenfynd på Store Mosse.

Genom symbios med en kvävefixerande bakterie kan havtorn tillgodogöra sig luftens kväve och är därför en växt som inte behöver kvävetillförsel. Havtorn pollineras av vinden. Havtorn är särbos med honblommor och hanblommor på skilda plantor. Därför måste minst en hanplanta och en honplanta planteras tillsammans för att man ska få havtornsbär. I en större plantering räcker det med en hanplanta på 8 honplantor.

Svenne och Lotta närvarade i egen hög person i samband med den officiella lanseringen av de havtornssorter som de gett namn åt. Detta skedde på Elmia Garden.

Havtornsbär är besvärliga att skörda med sina mycket korta skaft. Enklast är att fruktbärande skott klipps av och djupfrysas. Därefter kan bären enkelt skakas loss från grenarna. Om man bara har en havtornsbuske kan man skörda hälften av busken årligen eftersom havtorn endast sätter bär på fjolårsskotten.

Havtornsbärens arom och vitaminer bevaras bäst om bären inte kokas – vid sylt och marmeladtillverkning är det därför bäst att sätta till havtornsjuce eller bär så sent som möjligt under tillagningen. ■

Förändringar i landsbygdsprogrammet

Den 5 oktober hade övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet ett sammanträde då flera förslag till stora ändringar i landsbygdsprogrammet 2007-2013 behandlades.

Text: Christer Frennberg, telefon 0363-39 52 41, e-post christer.frennberg@lansstyrelsen.se

Den största satsningen som görs gäller bredband på landsbygden. 375 miljoner kronor extra tillförs programmet och 188 miljoner kronor omfördelas inom programmet för att kunna fortsätta bredbandsutbyggnaden på landsbygden och skapa bättre digitala kommunikationer.

Nya satsningar på djurvälstånd till griskärlingen föreslås också. Satsningarna är på 220 miljoner kronor. I detta ingår miljöersättning för sugor om 180 miljoner kronor, kompetensutveckling om bedövning vid kastrering av smågrisar, 10 miljoner kronor, samt investeringsstöd på 30 miljoner kronor för att underlätta övergång till nya djurskyddsregler.

Det generella investeringsstödet till jordbruket stärks med 24 miljoner kronor. Riktade insatser om 20 miljoner kronor görs för att öka anläggningen av våtmarker i landet.

Två stöd stängs eftersom efterfrågan hittills varit relativt låg. Det gäller stödet för samarbete med att utveckla nya produkter och tjänster samt projektstödet för att utveckla infrastruktur på landsbygden. Pengarna från dessa stöd

överförs till andra stöd där efterfrågan har varit större. Miljöersättningen för miljöskyddsåtgärder stängs också för nyanslutning då det varit väldigt få ansökningar.

I förslaget till programändringar finns även en del uttalade prioriteringsförslag som bland annat innebär att en särskild satsning ska göras på träförädling för att stödja utvecklingen av småföretag på landsbygden och ta tillvara den potential som finns inom skogsbruket.

Man föreslår också ändringar i villkoren för stöd till biogasanläggningar. Avsikten är att stödet på 30 % för biogasinvesteringar ska gälla med ett högsta tak på hela 75 miljoner.

Regeringen kommer närmast att besluta om att lämna över förslagen till EU-kommissionen som sedan ska godkänna dessa. Jordbruksverket räknar med att kunna ge mer information i slutet av december och att de nya stöden ska gå att söka 2012. ■

1 500 arbetstillfällen har skapats på den svenska landsbygden!

Färsk siffra från Jordbruksverket visar på en mycket positiv utveckling när det gäller sysselsättningen på landsbygden. Fram till och med 2010 har över 17 miljarder kronor betalats ut inom landsbygdsprogrammet. Pengarna har gått till satsningar, projekt och företag som främjar landsbygdsutveckling.

Text: Nina Elmsjö, telefon 036-39 52 94, e-post nina.elmsjo@lansstyrelsen.se

Ny teknik och fler övernattningar

Under programmets första fyra år har 570 lantbruksföretag introducerat ny teknik på sina lantbruk och 99 000 djurenheter har fått förbättrad djurmiljö. Dessutom konstateras att turismsatsningarna har varit många och antalet övernattningsmöjligheter på landsbygden har ökat med 115 000 mellan 2007 och 2010.

Nya arbetstillfällen till kvinnor

Förutom de jobb som skapats och bevarats på de svenska lantbruken har satsningar inom turism och annat landsbygdsföretagande genererat 870 nya arbetstillfällen. Fyra av tio av dessa arbetstillfällen har gått till kvinnor. Siffrorna visar också att nästan 130 000 personer har fått en förbättrad service genom exempelvis butiker och drivmedel men även ett utökat kulturliv och idrottsaktiviteter. De stora sats-

Eva Almström – Johansson är en av de kvinnor som har skapat sitt eget arbetstillfälle hemma i ladugården som tapetserare med hjälp av landsbygdsprogrammet. Här visar hon sina tygprover i tapetserarverkstan.

ningarna på bredband har också gett resultat eftersom ytterligare 2 100 personer på landsbygden har fått tillgång till bredband. En satsning som endast var i sin linda vid årsskiftet 2010-2011.

På god väg men inte framme

Resultaten är glädjande för ett landsbygdsprogram som ibland får utstå viss kritik. Även om målen för programmet ännu inte är uppfyllda får vi inte glömma bort vad programmet kan betyda för boende och aktiva på landsbygden. Siffrorna visar endast stöd som är utbetalade fram till och med 2010. Vi

har fler stöd att betala ut och fortsätta två år kvar av programperioden. Två år med stora möjligheter att skapa ytterligare arbetstillfällen, övernattningsmöjligheter och ökad service på landsbygden. Välkomna in till Länsstyrelsen med era idéer om satsningar på landsbygdsutveckling! ■

Kurbits - affärsutveckling för länets turistföretagare

LRFs satsning på Landsbygdsturism, är nu först ut i länet att kunna erbjuda småskaliga turistföretagare chansen till professionell affärsutveckling. Kurbits är ett affärsutvecklingsprogram, specialanpassat för besöksnäringen. Här är det egna företaget utgångspunkt för utveckling, effektivisering och marknadsföring.

Text: Cathrine Jansson, projektledare Landsbygdsturism i Jönköpings län, e-post cathrine.jansson@lrf.se

De medverkande företagen har efter visat intresse valts ut efter vissa kriterier. 16 utvalda företagare i länet, uppdelade på två grupper, går denna pilotutbildning. Företaget ska ha drivit sin verksamhet inom turist- och besöksnäringen i minst ett år och ha tydlig vilja till utveckling och expansion. Utbildningen omfattar 6 heldagar under september 2011 till mars 2012 inom bland annat produkt-/tjänsteutveckling, marknadskommunikation,

Deltagare i Kurbitsprogrammet från företagen Vildmarksbyn, Utefolk och Pensionat Solhöjden.

försäljning och ekonomistyrning. Utbildningsstegen innefattar även personlig coaching, utbildningsmaterial och en studieresa och leds av erfarna turismspecialister. Kurbits är kvalitets-säkrat av RTS - Rese-och Turistnär-ningen i Sverige och drivs i länet i nära samarbete med Smålands Turism.

– Vi är glada att få vara först ut med att erbjuda länets småskaliga turistföretagare denna chans till utveckling och effektivisering. Landsbygdsturism är en starkt växande del av turismen och efterfrågan på fler småskaliga, kvalitativa upplevelser ökar stadigt. Vi hoppas på fina resultat i form av att flera företag får nya möjligheter att öka sin lönsamhet och märker redan nu samverkan mellan deltagarna som kan leda till nya affärsmöjligheter, säger Cathrine Jansson, projektledare för Landsbygdsturism i Jönköpings län.

En av deltagarna i Kurbits är Charlott och Roger Lundberg som driver Sjöhaga Pensionat i Fursjö utanför Mullsjö. Förhoppningen är att utbildningen ska ge dem en skjuts framåt för att våga satsa fullt ut på sin verksamhet.

– Som egen, liten företagare blir du lätt spretig, du vill vara överallt och tillgodose alla. Med det här programmet hoppas och tror jag att vi kan bli mer strukturerade och därmed mer effektiva och lönsamma, berättar Charlott Lundberg.

Utöver Kurbits erbjuder Projekt Landsbygdsturism löpande kompetensutveckling för småskaliga turist-

Landsbygdsturism i Jönköpings län

En satsning för att stödja, utveckla, lära och inspirera entreprenörer och verksamheter inom turism.

Du kan få hjälp med att:

- Öka omsättningen i din verksamhet
- Ta fram säljbara produkter till marknaden
- Delta i specialframtagna utbildningsinsatser
- Hitta samverkanspartners till din verksamhet
- Medverka i de affärsdrivande nätverken
- Lära vem som är vem inom besöksnäringen i Jönköpings län
- Möta viktiga kontakter och funktioner för din verksamhet
- Lära hur besöksnäringen fungerar och hur du kan göra smartare val
- Bli inspirerad av andra som har vågat, satsat och trott på sin affärsidé
- Få koll på vad som är på gång inom branschen

företagare. Detta i form av affärsnätverksträffar för inspiration och erfarenhetsutbyte och FOKUS-dagar, heldagar med fördjupning inom efterfrågade teman.

Mer information och kontakt

På LRFs webbplats finns information om aktiviteter i länet: www.lrf.se/jonkoping/landsbygdsturism.

Kontakta gärna Cathrine Jansson, projektledare Landsbygdsturism i Jönköpings län, telefon 036-34 62 07. ■

Leader Linné samarbetar med NULAG i England

Leader Linné är en ideell förening som arbetar med landsbygdsutveckling inom Leadermetoden, en metod som används inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik och betyder "Samordnade aktiviteter för ekonomisk utveckling på landsbygden".

Text: Annika Nilsson, Verksamhetsledare Leader Linné, e-post annika.nilsson@leaderlinne.se

I augusti 2009 skickade Landsbygdsnätverket ut en förfrågan, som inkommit från Northumberland Uplands Local Action Group (NULAG), om ett eventuellt samarbete med ett Leaderområde i södra Sverige. Redan dagen efter träffade Leader Linnés verksamhetsledare Annika Nilsson NULAG-medlemmen Mike Murray. Träffen resulterade i efterkommande besök på plats mellan NULAG och Leader Linné. Syftet var att förbereda och utveckla ett samarbetsavtal. Sedan dess har flera samarbeten uppkommit och genomförts mellan Leaderorganisationerna exempelvis "Paraplyprojekt för internationella kontakter" som är ett projekt där projektägare kan söka pengar för att genomföra mindre projekt i samarbete med andra projektägare inom NULAGs område.

Projekt: "Produktutveckling genom internationellt samarbete".

Ett sådant projekt som har bedrivits är

"Produktutveckling genom internationellt samarbete". Målet var att skapa ett erfarenhetsutbyte mellan människor som arbetar med hantverk genom att genomföra en resa där två delegationer, en svensk och en engelsk, fick åka över till motsvarande land för att ta lärdom av hantverksmetoder som finns inom respektive Leaderområde. Exempelvis genomfördes olika workshops varav en hos Leader Linné där hantverkskonst i björnmossa och kran-sar lärdes ut.

Den engelska delegationen fick sitta med Leader Linnés styrelse under en webbaserad liveföreläsning om EU, Leader och byråkrati som sändes från Helsingfors i Finland. Även NULAG deltog under föreläsningen men satt i England.

Föreläsningen var del av en webbplatsbaserad utbildning som skapats med syftet att ge Leader Linnés styrelse utökade kunskaper om EU och dess jordbrukspolitik samt den beslutsprocess de är delaktiga i. Utbildningen väckte även intresse hos Leader Northumberland Uplands som därefter fick utbildningen översatt och anpassad efter sin egen process. Som avslutning kommer Leader Linné och Leader Northumberland Uplands åka till Bryssel och EU:s högkvarter för gemensamma aktiviteter.

Projekt: "Åsnen visit Kielder"

Ett annat projekt som har beviljats i samarbete med NULAG är "Åsnen visit Kielder"

Detta projekt innebar att besöka Northumberland's nationalpark och sjön Kielder. Syftet med besöket var att dela ta lärdom om hur arbetet sker i nationalparken men också att få igång en konkret handlingsplan gällande exempelvis hållbar utveckling, kvalitets-säkring och ny teknik. Kunskaperna skulle sedan appliceras på destinationsutveckling av Åsnen.

Projektet "Förstudie fisketurism i England och Sverige"

Nyligen beviljades projektet "Förstudie fisketurism i England och Sverige" av Leader Linnés styrelse. Projektet innebär ett erfarenhetsutbyte där 3-5 företag inom fisketurism från respektive land besöker varandra med syftet att få ökade kunskaper om den svenska och engelska marknaden samt hur kundernas behov ser ut.

Även den engelska ambassaden i Stockholm har visat intresse i samarbetet mellan Leader Linné och Leader Northumberland Uplands genom att publicera artiklar på sin webbplats. ■

Leader Linné

Ska inte kon få släppa väder?

Jordbruket står för ungefär 13 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Den näst största posten, 20 procent, utgörs av metangas från djurens ämnesomsättning. Att vi ska ha idisslare i vårt län är en självklarhet för de flesta och betesdjuren bidrar till att hålla landskapet öppet och bevara höga biologiska värden. Ändå kommer idisslarnas fjärtande ständigt upp till diskussion. Så uppseendeväckande förslag som att fodra korna med kängurubakterier har kommit fram i ny forskning. Men finns det något realistiskt sätt att minska metanavgången från korna? Och frågan är: ska vi det?

Text: Anna Nilsson, telefon 036-39 51 49, e-post anna.nilsson@lansstyrelsen.se Foto: Smålandsbilder

Kor måste avge metan för att må bra!

Låt oss först konstatera detta. Evolutionen har ordnat det så vist att våra kor i samarbete med mikroorganismer i våmmen kan utnyttja föda som vi människor inte kan bryta ner. Med hjälp av mikroorganismerna i våmmen kan kon bryta ner strukturella kolhydrater, det vi all dagligt brukar kalla fibrer. Under processen bildar mikroorganismerna ättiksyra, propionsyra och smörsyra som kon kan utnyttja som energi. Under bildningen av ättiksyra och smörsyra bildas väte, medan bildningen av propionsyra konsumerar väte. Totalt sett blir det stort överskott av väte i våmmen som kon måste bli av med på något sätt. Detta sker med hjälp av specialiserade mikroorganismer som använder väte för att bland annat bilda metan och koldioxid. En

högproducerande ko avger ungefär 130 kg metan per år. Detta är en förutsättning för att hon ska klara av att bryta ner grovfodret. Det är uträknat så, och det finns så att säga en anledning till att en känguru är en känguru och en ko är en ko!

Kan vi minska kons gaser?

Att idisslare avger metan är ingalunda en nyhet, och man har länge arbetat på att försöka minska metanavgången. Innan klimatdebatten tog fart var orsaken framförallt att metanproduktionen innebär en energiförlust för kon. Man har i försök tittat på olika varianter för att minska metanproduktionen. Men inga av dessa är några ultimata lösningar. Några möjligheter som man har tittat på följer här:

Mer kraftfoder i foderstaten

Förhållandet mellan de olika fettsyrorerna som bildas (ättiksyra, smörsyra och propionsyra) har betydelse för hur mycket metan som bildas i våmmen. Vid grovfoderrika foderstater bildas mer ättiksyra och smörsyra relativt propionsyra och vid kraftfoderrika foderstater produceras mer propionsyra. Ett sätt att minska metanproduktionen skulle kunna vara att minska produktionen av väte i våmmen. Detta skulle man kunna åstadkomma genom att styra över produktionen på propionsyra som faktiskt konsumerar väte och därmed minskar bildningen av metangas. Hur gör man det? Jo, en ökad mängd kraftfoder styr över mot

mer propionsyra, som skulle ge mindre mängd metangas. Problemet är att vi redan ger våra mjölkkor en hög giva med kraftfoder. En ökning av kraftfodergivan från 40 till 60 % av foderstaten har visat sig kunna minska metanbildningen med cirka 1 kg per år, och det är ganska marginellt med tanke på att en mjölkko släpper ut ungefär 130 kg metan om året. En annan aspekt är att risken för hälsostörningar blir större med ökad kraftfodergiva. Samtidigt är ju just det faktum att kon kan utnyttja mycket grovfoder ett starkt argument för att använda kon som livsmedelsproducent!

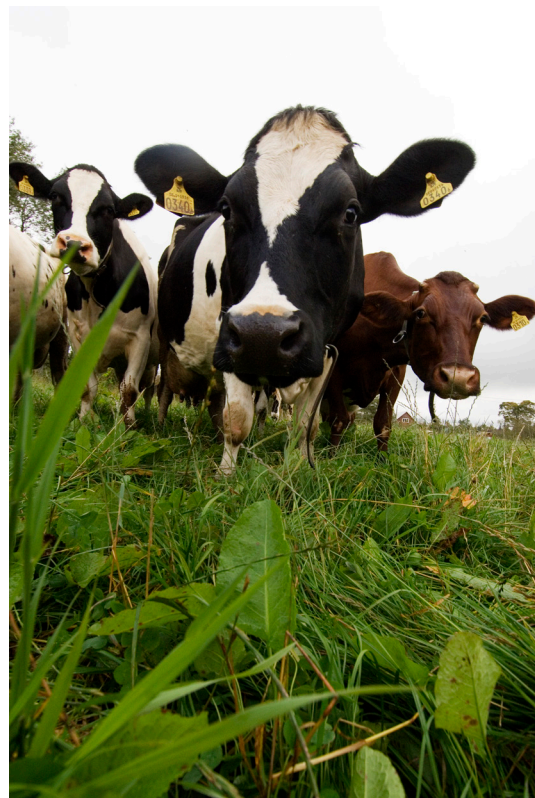
Mer fett i fodret

Det har gjorts en del danska försök som pekar på att tillskott av omättat fett i foderstaten kan binda överskott av väte. Beräkningarna har visat att 400 gram extra fett per ko och dag kan ge 18 kg mindre metan per ko och år. Problemet är ju bara att mycket fett

också i hög grad påverkar mjölken, och det finns risk att fibersmältbarheten minskar.

Fodertillsatser

Jonoforer är antibiotikaliknande substanser som påverkar mikrobiotansammansättningen och jäsningsmönstret i våmmen så att metanbildningen minskar. I många länder utanför EU används den typen av fodertillsatser till köttjur. Den främsta orsaken till detta är inte att minska klimatpåverkan, utan för att höja fodereffektiviteten och få djuren att växa bättre. Att rutinmässigt ge friska djur läkemedel är inte fören-

ligt med de principer och regler som finns för djurhållning i Sverige.

Kan vi göra något?

Naturvårdsverket har räknat ut att metanutsläppen från det svenska lantbruket har minskat med 10 procent mellan 1990 och 2000. Framtill 2010 beräknas det ha minskat ytterligare med cirka 7 procent. Det beror förstås på att mjölkorna har minskat i antal. Samtidigt har mjölkproduktionen också minskat, men inte lika mycket som koantalet.

Med ökad avkastning minskar metanproduktionen räknat per kg ECM, alltså är en hög produktion per ko eftersträvänsvärt ur en synvinkel. Men det finns förstås många aspekter som måste vägas in. Vad är optimal produktion för bibehållen hälsa? Det gäller att ha friska djur som producerar bra och som håller länge. Den svenska mjölkkon har redan internationellt sett en mycket bra produktion trots en medellivslängd på 60 månader (knappt tre laktationer). Den relativt korta livslängden kan till en viss del förklaras med att det i Sverige av smittskyddsskäl inte förekommer livdursauktioner, vilket i sin tur innebär att mjölkproducenter i större utsträckning behåller kvi- gor för egen rekrytering. Bättre hälsa och ökad livslängd hos våra mjölkkor skulle innebära en tydlig miljöeffekt i form av färre rekryteringsdjur.

Lyckligtvis är de flesta åtgärder som är bra för miljön också bra för plånboken och djurvälfaerden! ■

Biogas hjälper griskalkylen

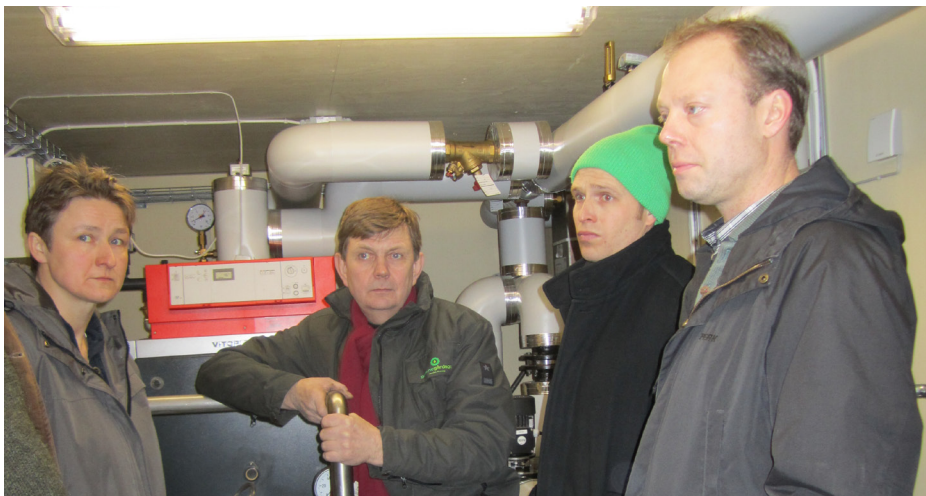
Fem grisföretagare var inbjudna till Stefan Lundmark utanför Vedum för att titta på hans nybyggda biogasanläggning och för att diskutera det tuffa läget för branschen. Besökets syfte var att diskutera möjligheter och svårigheter för grisproduktionen.

Text: Camilla Svensson, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, telefon 031-60 58 35

Stefan Lundmarks företag på Hors-haga i Vedum har precis startat upp sin nybyggda biogasanläggning. Anläggningen ska röta 9 000 kubikmeter flytsgödsel, gräsmatteklipp och potatisavfall från gårdens verksamhet. Bo Johansson från Götene Gårdsgas AB har projekterat och levererat anläggningen. Gården har bra gödselvolymer med sina 4 800 grisplatser samt gräsklipp och potatisavrens. Kalkylen

är beräknad med ett elpris på 55 öre/kW. Företag med mindre än 4 500 kva-dratmeter gödsel har svårt att få ihop kalkylen för biogas. Anläggningen på Horshaga är byggd för tvåstegsrötning med två rötningsbrunnar på vardera 510 kubikmeter. Innan gödseln går in i rötningsbrunnen förvärms den i en blandningsbrunn. Biogasen samlas upp i ett gaslager för att sen förbrännas i pannan eller driva kraftvärmeverket.

Ann-Louise Nilsson, Bo Johansson, Peter Karlsson och Fredrik Stenberg står runt gaspannan och diskuterar biogasanläggningen.

Positivt för miljön

Grisproduktion är en energikrävande produktionsgren. Energi krävs till uppvärmning och produktionen behöver mycket el. Biogas kan vara en möjlig väg att påverka sina produktionskostnader eller bredda sitt företag. Spridning av grisdödsel kan ge klagomål och synpunkter från kringboende. Rötad gödsel luktar nästan inget, miljöpåverkan är mindre och näringen är mer tillgänglig för grödorna.

Värme och el till gården

Avgörande för biogasinvesteringen på Horshaga är att gården har behov av värme till hus och stallar samt ett elbehov som kan täckas till stor del. När anläggningen är i gång räknar man med att producera 2-2,5 megawatt (MW) elström per dygn. Verkningsgraden för att bara producera elström är endast 32 procent. Utnyttjas värmen ökar verkningsgraden och lönsamheten. Elektricitet som produceras till egen gård slipper nätagift. Överskottet på el skickas ut i nätet till det pris som avtalats med elbolaget. Utrustning för att uppgradera biogasen till fordonsbränsle kostar ganska mycket för en gårdsanläggning. För att få lönsamma volymer för uppgradering behöver flera gå samman som Biogas Brålanda.

Enklare regler och handläggning

För fortsatt utveckling av gårdsbiogas önskar företagarna en förenklad hand-

Hur kan biogas öka växtnäringseffekten när gasen eldas upp?

En ganska vanlig fundering hos oss som har mer att lära om biogas. Biogas bildas vid rötning. Rötning sker när mikroorganismer bryter ner organiskt material i en syrefri miljö. Processen liknar den i vämnen hos en idisslare. Vid rötningen bildas den brännbara gasen metan (50-70 volymprocent CH₄). Dessutom innehåller rågasen 25-40 volymprocent koldioxid (CO₂) och små mängder av vätegas (H₂), kvävgas (N₂), syrgas (O₂) och svavelväte (H₂S). Det organiska kvävet i gödseln ombildas till ammoniumkväve (NH₄⁺) vid rötningen. Ammoniumkväve är lättillgängligt för växterna, men förluster genom avdunstning kan ske om rötresten inte hanteras och sprids förnuffigt. Mängden växtnäringämne i rötresten är den samma som i gödseln före rötning, men kvävet form har ändrats.

läggning för tillstånd. Det tog lång tid att få allt klart, berättar Stefan Lundmark. Grisföretagarna behöver inte projekt och utredningar för biogasutveckling. De behöver en stabil kalkyl med framtidsperspektiv, säger Bo Johansson. Han ser dock ett behov av forskningsanläggningar där provrötning av nya substrat kan utföras. Idag får lantbrukarna själva prova nya substrat i full skala. Samrötning är också viktigt för att kunna öka gasutbytet men regelverken för samrötning behöver förenklas. ■

Källa: Jordbiten nummer 2 2011

Godis, stallgödsel och tomater i en enda sörja!

Utanför Habo driver Dan Waldemarsson nötköttproduktion. Han har byggt länets första biogasanläggning för stallgödsel. För att öka lönsamheten säljer han spillvärmen till grannen Marcus Söderlind som odlar ekologiska tomater.

Text: Malin Lennartsson, telefon 036-39 50 25, e-post malin.lennartsson@lansstyrelsen.se

Dan är köttproducenten som gillar att testa nya saker och vara först. I samarbete med grannen och tomatodlaren Marcus Söderlind, har han nu fått igång produktionen av el och värme i sin biogasanläggning som byggdes under 2010-2011.

Ekologiska tomater

Den producerade elen säljer Dan till Habo Energi. Spillvärmen från biogasanläggningen går via kulvert till Marcus som på detta vis kan odla ekologiska tomater nästan året runt. För att

Marcus kan odla tomater nästan året runt i sitt växthus.

Har du en klimatsmart idé?
Kontakta oss på Länsstyrelsen!

förbättra rötningsprocessen levererar en lokal godisfabrik rester till anläggningen.

Ökad lönsamhet

Målsättningen med satsningen på biogas är att öka företagets lönsamhet samtidigt som företaget breddas och får ytterligare ett ben att stå på. Hur framtiden ser ut är svårt att sia om men satsningen är spännande, säger Dan. Kalkylen är känslig eftersom priset på gas är lågt. Längre fanns det hopp om ett rötningsbidrag på 20 öre per producerad kilowattimme (kWh) men som inte prioriterades på regeringsnivå. Lönsamheten för Dan bygger istället på att spillvärmen går att sälja. Samarbetet mellan Dan och Marcus är därför ett lysande exempel på hur en satsning på biogas kan gagna flera företag.

Stöd från landsbygdsprogrammet

Genom landsbygdsprogrammet har Länsstyrelsen beviljat företagsstöd till Dans satsning på biogasproduktion och till Marcus nya växthus. De fick ett ekonomiskt stöd som motsvarar 30 % av deras investeringskostnader. Företagsstödet och samarbetet mellan företagen har gett dem möjlighet att utveckla och säkra sitt framtida företagande! ■

Biogasanläggningen stod färdig under 2011.

Generatörummet där elen produceras.

Restprodukter levereras från godistillverkaren i närheten.

Aktuell information från jordbruksstödsfunktionen

I oktober gjorde vi den första utbetalningen av miljöersättningar och kompensationsbidrag till länets lantbrukare. Totalt fick de dela på knappt 160 miljoner. Hela 96 % av länets lantbrukare kom med den första utbetalningen.

Text: Maria Åkesson, telefon 036-39 52 32, e-post maria.akesson@lansstyrelsen.se

Nyheten för 2011 är att vi fick betala ut 75 % i delutbetalning mot tidigare år som var 65 %. Det är alltid lika roligt att få ut mycket pengar till lantbrukarna. Vi vet att vikten av att få stöden tidigt är högst önskvärt.

Nu jobbar vi för gårdsstödet som har planerad utbetalning 1 december alternativt 28 december. Slututbetalningen för miljöstöden och kompensationsbidraget är planerad till den 28 december. Om du har e-legitimation kan du på Mina Sidor på Jordbruksverkets webbplats, www.sjv.se, se när vi fattat beslut om dina utbetalningar och hur mycket stöd du fått. Du hittar informationen under Mina utbetalningar.

Tyvärr har det blivit fel vid utskicket av underrättelserna för utbetalningar som var bokförda på bankkonton den 5 oktober. Många har ringt om undrat varför inga besked har kommit. Nu gör vi istället ett nytt utskick och hoppas att det ska gå bättre den här gången.

Ni som har hört av er och fått sina beslut efteråt kommer kanske få ett till. Men då har vi i alla fall säkrat att alla lantbrukare får sina beslut. ■

SAM Internet 2012

Vi vill passa på att påminna er om att 2012 vill vi att alla ska göra sin ansökan i SAM Internet. Länsstyrelsen kommer att ordna utbildningar i SAM Internet runt om i länet. Vi kommer även att erbjuda tillgång till datorer för dem som inte har en egen. Mer information om vilka datum och vilka platser utbildningarna kommer att vara på kommer under vintern. Håll utkik i din brevlåda eller titta in på vår hemsida www.lansstyrelsen.se/jonkoping

Foto: Greppa Näringen

God markvård – bra för miljö och plånbok

En väl fungerande åkermark är en förutsättning för god avkastning. När växterna kan tillgodogöra sig tillförd näring fullt ut är det bra för ekonomin, miljön och klimatet. Bra dränering, bra kalktillstånd och en jord utan packningsskador borgar för detta.

Text: Thordis Samuelsson, telefon 036-39 51 94, e-post thordis.samuelsson@lansstyrelsen.se

Bra dränering

För att fungera bra ska åkermarken torka upp snabbt och jämnt på våren. Det ska heller inte bli vatten stående i grödorna efter kraftiga regn. För detta måste det finnas en fungerande dränering.

Börja nedströms med utloppen för vattnet. Ingen dränering blir bättre än efterföljande ledningar och diken. Är

det större diken kan det finnas dikningsföretag man måste väcka liv i för att kunna rensa. Handlingar från äldre, insomnade dikningsföretag kan finnas hos Länsstyrelsen.

Rensning av diken måste göras med hänsyn till det liv som finns i och kring diket och det nedströms som kan påverkas av rensningen. Hur man går till väga för att göra en skonsam

Foto: Johannes Holswilder

och varaktig rensning finns beskrivet i broschyren, Miljöhänsyn vid dikesrensning. Den kan beställas på LRF:s webbplats, www.lrf.se.

Finns det en täckdikning som behöver göras om får du tänka framåt. Den ska hålla länge och innan den är uttjänt har antagligen nederbördsmonstret ändrat sig. Dimensionering och avstånd mellan dikesrören kan behöva räknas om.

Om det blir nödvändigt att anlägga nya diken eller ändra gamla, måste du först ha ett tillstånd till detta. Ny täckdikning på jordbruksmark behöver dock inget tillstånd.

Det finns flera bra broschyrer om dränering på Jordbruksverkets webbplats, www.sjv.se.

Bra kalktillstånd

I jordar med för lågt pH-värde kan växtrötterna inte utvecklas ordentligt och växterna kan inte ta åt sig det vattnet och den näring de behöver. All odlad jord försuras på grund av kvävegödsling, nedfall av svavel och kväve, utlakning samt upptag i grödorna. Försurningen går olika fort på olika jordar. För att hålla kalktillståndet på någorlunda lagom nivå kan kalkning behöva göras med 6 – 10 års mellanrum.

För att veta hur mycket kalk som behöver tillföras måste du göra en markkartering där du får reda på jordens pH-värden. Markkarteringen ger också upplysning om jordens innehåll av växttillgängligt fosfor, kalium, mag-

nesium och en del andra nödvändiga ämnen. Utifrån analysresultaten och uppgifter om jordart och mullhalt kan man beräkna vilka kalkmängder som behövs. Efter en markkartering kan det vara vettigt att lägga upp en kalkningsplan fram till nästa markkartering.

Vill du ha hjälp med markkartering kan du vända dig till Hushållningssällskapet, Agroråd AB eller till Maskinring Högländet. Du kan också kontakta något analysföretag (Eurofins, Agrilab med flera) direkt om du vill ombesörja markkarteringen helt själv. Genom landsbygdsprogrammets pengar för kompetensutveckling har du sedan möjlighet att få en kostnadsfri genomgång av analysresultatet och en gödslings- och kalkningsplan.

Jord utan packningsskador

Lerjordar löper störst risk att få packningsskador men även våra mojordar kan ta skada efter körning med tunga ekipage. En packad jord hämmar rot-tillväxten, får svårt att transportera vatten, lider av syrebrist och ger ett ökat dragkraftsbehov vid jordbearbetning. Syrebristen påverkar växtnäringens tillgänglighet och kan också leda till att kvävet omvandlas till lustgas, en gas som starkt bidrar till det varmare klimatet. Dålig vattenledningsförmåga kan leda till ytavrinning och jorderosion, vattensamlingar och långsam upptorkning på våren.

Tunga ekipage och körning under blöta förhållanden är ingen bra kom-

bination om du vill undvika packningsskador. En fungerande dränering ger större möjligheter att köra under bra förhållanden. Planera körningen vid till exempel gödselspridning eller vallskörning så att körning på fältet med fulla lass blir så kort som möjligt. Fasta körspår begränsar packningsskadorna men detta kräver maskiner med anpassade arbetsbredder och i vissa fall GPS-teknik.

Hjullasten, vikten på varje hjul, spelar störst roll för packningen i alven. Den bör inte vara större än 3 ton/hjul. Detta överskrids på många av de större maskinerna. Tyvärr är det inte mycket att göra åt på befintliga maskiner, mer än att låta bli att ta fulla lass. Men hjullasten kan vara något att tänka på när det är dags att köpa nytt.

För packningen i matjorden handlar det i första hand om däckstrycket. Här finns en rekommendation på högst 0,5 bar. Det är få däck på marknaden som är anpassade för det låga ringtrycket och särskilt vid de hastigheter som gäller vid transport på väg. Det finns heller ingen utrustning som snabbt kan ändra ringtrycket på hela ekipaget vid in- och utkörning på fältet.

På Greppa Näringens webbplats, www.greppa.nu finns mer att läsa om markpackning. I Rekommenderade ringtryck finns tabeller över vilken belastning olika däck tål vid ett angivet tryck och hastighet. ■

Goda förutsättningar för ökad fisketurism i länet

Jönköpings län har mycket bra förutsättningar att utvecklas till en exportmogen fisketurismdestination. Vi har gott om fiskevatten med attraktiva arter, relativt orörd natur, bra kommunikationer och duktiga fiskeentreprenörer som utgör basen i en bra fiskeprodukt. Både för sportfiskare och familjefiskare med hela Europa som marknad.

Text: Lena Larsson, VD Smålands Turism AB, telefon 036-35 12 70

Smålands Turism har en samordnad roll vad gäller affärsutveckling och marknadsföring. Vi har hittills lyft fram vandring och cykling som utvecklingsområden i Jönköpings län. Som ett nästa steg ska vi tillsammans med intresserade partners sätta fokus på marknadsföring av kvalitetssäkrade fiskeprodukter med siktet inställt på minst en fördubblad försäljning fram till 2020.

I förstudien som Smålands Turism har tagit fram i nära dialog med Sportfiskarna, Länsstyrelsen och Jordbruksverket visas vilken typ av fiske och vilka arter vi kan satsa på samt att vi ska jobba med tillgängligheten och reglera roller. Förstudien pekar också på vilka målgrupper och vilka marknader vi ska investera i. Vi kommer även att lyfta fram andra upplevelsebaserade aktiviteter med fokus på natur och vatten.

I det kommande marknadsföringsarbetet kommer Smålands Turism av-

Foto: Smålandsbilder

sätta egna resurser och hoppas även kunna attrahera resurser från landsbygdsprogrammet. Utvecklingen ska ske med hänsyn tagen till våra intressenters olika krav och vi kommer endast att arbeta med dem som uttryckligen vill. Vi hoppas och tror att vi är många som vill samverka, som har eller vill utveckla exportmogna produkter för att etablera Jönköpings län som en av Sveriges främsta fisketurismdestinationer. ■

Kulturskurs gav historisk kick

Ett hundratal skogsägare och 500 yrkesverksamma i skogsbruket har under året gått heldagskurser om kulturmiljöhänsyn i skogsbruket. – Jag fick en historisk kick, utbrister en kursdeltagare.

Text: Jenny Ameziane, telefon 036-39 50 88, e-post jenny.ameziane@lansstyrelsen.se

Med kunskap om fornlämningar och vegetationshistoria blir landskapet mer levande. Då blir det lättare att förstå hur och varför kulturmiljöer i skogen ska värnas. Förhistoriska boplatser syns inte ovan mark, men under förnan finns rader av stolphål efter de hus som en gång stått på platsen. Och alla gravar syns inte heller.

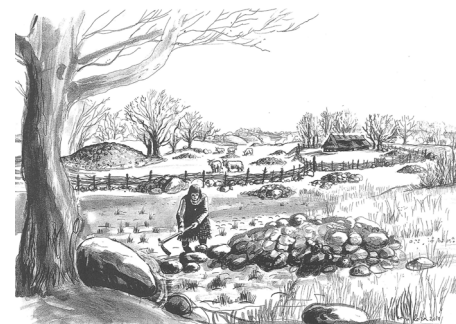
– Tänk att det finns så mycket under mark som man inte ser, säger en skogsägare förundrat.

Skötsel av kulturmiljöer i skogsbruket kräver att man har tänkandet under hela skogens omloppstid.

– Tydliggör kulturmiljöer vid röjning och gallring, uppmanar Kjell Mohlin. Det underlättar för nästa person i kedjan och skaderisken minskar. ■

Fornlämningar i skogsbruket

- Skyddas i Kulturminneslagen
- Tillstånd från Länsstyrelsen behövs för exempelvis markberedning och plantering
- Bidrag för skötsel av kulturmiljöer i skog söks hos Skogsstyrelsen

Idag är det granskog. För två tusen år sedan var åkern inhägnad och djuren betade fritt. Förfärderna vilade i det stora röset till vänster. Illustration: Róza Varju Jancsovcsné

Naturvårdsförvaltare Kjell Mohlin och arkeolog Jenny Ameziane håller kurs.

Kurs: Behörighet för växtskyddsmedel

Text: Thordis Samuelsson, telefon 036-39 51 94, e-post thordis.samuelsson@lansstyrelsen.se

Ska du använda kemiska växtskyddsmedel av klass 1L eller 2L måste du ha behörighet för detta. Behörigheten kan du få efter en 4 dagar lång grundkurs med godkänt skriftliga prov. Du måste också ha fyllt 18 år. Behörighet för betningsmedel fordrar en särskild kurs.

År 2012 har vi en grundkurs i Tenhult den 23 - 28 februari, klockan 9 - 16. Kursen tar upp växtskyddsmedlens egenskaper och verkningsätt, hälsorisker, skyddsåtgärder, miljörisker, val av bekämpningsmetod, val av preparat och dos, sprutors funktion och skötsel samt bestämmelser kring växtskyddsmedel. Behörigheten gäller 5 år och du kan sedan förnya den genom en endags fortbildningskurs.

Fortbildningskurser har vi i Nässjö 1 mars, Vetlanda 6 mars och Jönköping 2 och 21 mars. Behörigheter med sista giltighetsår 2008, 2009 samt 2012

och 2013 kan förnyas med dessa kurser. För behörigheter som går ut 2008 och 2012 är det sista chansen att förnya behörigheten. Alla berörda som finns registrerade i Jönköpings län kommer att få inbjudan till fortbildningskurserna.

Kostnaden för grundkursen är 3 500 kronor och för fortbildningskursen 1 500 kronor, exklusive moms men inklusive litteratur och förtäring

Sista anmälningssdag till grundkursen är den 6 februari. Anmälan görs via e-post till kursanmalan.jonkoping@lansstyrelsen.se, telefon 036 - 39 52 21, eller via talongen nedan till Länsstyrelsen, Landsbygdsavdelningen, 551 86 Jönköping eller fax 036 - 16 29 14.

Ytterligare upplysningar om kursen lämnas av Thordis Samuelsson, e-post thordis.samuelsson@lansstyrelsen.se, telefon 036 - 39 51 94. ■

Tävling

Några riktiga julnötter!

Vilka är nötterna?

1. Längd 4 cm

2. Längd 2 cm

3. Längd 1,5 cm

4. Längd 1,5 cm

Nötter:

1. _____ 2. _____

3. _____ 4. _____

Skicka ditt svar till: Skicka ditt svar till Landsbygdsavdelningen, Länsstyrelsen, 551 86 Jönköping. Märk kuvertet "Tävling". Du kan även skicka e-post till anna.nilsson@lansstyrelsen.se (ange "tävling" i ämnesraden) eller faxa till 036-16 29 14. Vi vill ha ditt svar senast den 18 januari. Vinnaren får "Bondens egen marknad". Boken innehåller recept och tips direkt från gården. Skribenten Annika Edestrand, formgivaren Helena Ullstrand och fotografen Helén Pe har hälsat på hos elva producenter från Bondens egen Marknad. Från Umeå i norr till Ystad i söder bjuder de på tips och recept kring kalvuppfödning, fiskeförädling, potatissorter, ätbara blommor, osttillverkning och långsamma surdegar.

Bilden i förra numrets tävling föreställde en portugis. Den användes till att borra hål i sten. Namnet kommer av att det var portugisiska stenarbetare som tog med den till Sverige. Vinnaren är Anders Karlsson, Lunnagård, Rydaholm

Jag anmäler mig till grundkurs för behörighet att använda bekämpningsmedel klass 1L och 2L den 23 - 28 februari 2012.

Namn _____

Adress _____

Telefon _____

Övrigt (kost, fakturaadress med mera) _____

Jag vill ha kursmaterial med inriktning (bara ett alternativ)

☐ Jordbruk ☐ Skog ☐ Trädgård / Grönyta

POSTENS GRUPPREKLAM TILL JORDBRUKARE

Kurs: Säker hantering av nötkreatur

**Hur gör man arbetet med nötkreatur rationellt, djurvänligt och säkert?
Hur kan man lösa riskfyllda arbeten som märkning av kalvar, förflyttning av djur och arbete med tjurar?**

Text: Anna Nilsson, telefon 036-39 51 49, e-post anna.nilsson@lansstyrelsen.se

Sanna Soleskog, agronom och mjölkbonde pratar om nötkreaturs naturliga beteende och Göran Johansson, hereforduppfödare ger praktiska råd om säker djurhantering. Kursen passar både dig som har mjölkkor och köttdjur.

Kursen hålls på Askeryds Säteri måndagen den 9 januari klockan 10.00-15.00. Mer information om samlingsplats får du när du anmält dig till kursen.

Anmäl senast onsdagen den 4 januari till Landsbygdsavdelningens expedition på 036-39 52 21 eller Anna Nilsson, anna.nilsson@lansstyrelsen.se eller 070-662 80 51. I kursavgiften på 250 kronor ingår fika och lunch.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden